

MANAU, KAD MANO planas buvo aiškus, glaustas ir protingas. Per daugelį metų esu apkeliavęs daugelį pasaulio vietų. Amerikoje gyvenu Niujorke, kartkartėmis užsukdamas į Čikagą arba San Fransiską. Tačiau Niujorkas yra tiek pat Amerika, kiek Paryžius — Prancūzija, arba Londonas — Anglija. Taigi aš supratau, kad nepažįstu savo šalies. Aš, amerikietis rašytojas, rašantis apie Ameriką, pasikloviau atmintimi, o atminties išteklius net geriausiu atveju yra kliaudingas, su trūkumais. Aš jau seniai begirdėjau Amerikos šneką, uodžiau jos žolės, medžių ir nuotekų kvapą, seniai bemačiau jos kalvas ir vandenį, jos spalvą ir šviesą su visais ypatumais. Apie pokyčius žinoju tik iš knygų ir laikraščių. Tačiau dar svarbiau tai, kad aš jau dvidešimt penkerius metus nejaučiau šios šalies. Trumpai tariant, rašiau apie tai, ko neišmaniau, ir man atrodo, kad tokia vadinamojo rašytojo veikla yra nusikalstama. Mano prisiminimai buvo iškreipti dvidešimt penkerių į juos įsiterpusių metų.

Kadaise esu keliavęs senutėliame, nuo menkausio krestelėjimo dardančiame kepyklos furgone dviejų dalių durimis, įsitaisęs ant patiesto jame čiužinio. Sustodavau ten, kur sustodavo arba rinkdavosi žmonės, klausydavausi, dairydavausi ir jausdavau, susidarydamas savo šalies paveikslą, kurį galėjo iškreipti tik paties keliautojo trūkumai.

Taigi pasiryžau darsyk apsidairyti, pabandyti iš naujo atrasti šį milžinišką kraštą. Priešingu atveju, rašydamas negalėčiau įvardyti smulkesnių apibendrinančių tiesų, kurios sudaro didesnę tiesą. Tačiau susidūriau su vienu rimtu iššūkiu. Mano vardas per šiuos dvidešimt penkerius įsiterpusius metus tapo ganėtinais plačiai žinomas. O patirtis man byloja, kad užtenka žmonėms apie jus ką nors išgirsti, ką nors palankaus arba nelabai, ir jie pasikeičia; drovumas arba kitos jūsų viešumos sužadintos ypatybės perkeičia žmones taip, kad jie tampa nepanašūs į save. Todėl mano kelionė reikalavo savo vardą ir tapatybę palikti namie. Turėjau tapti peripatetiko akimis ir ausimis, keliaujančia želatinos plokšte. Negalėjau pasirašyti viešbučių registracijos knygose, susitikti su pažįstamais žmonėmis, apklausti ir šiaip kamantinėti. Negana to, du ir daugiau žmonių sutrikdo tam tikros teritorijos ekosistemą. Keliauti man reikėjo vienam, be to, turėjau būti visiškai savarankiškas, lyg vėžlys su savo namu ant kupros.

Turėdamas visa tai galvoje, parašiau laišką didelės sunkvežimių gamyklos administracijai. Aiškiai įvardijau savo tikslą ir poreikius. Man buvo reikalingas trijų ketvirčių tonos keliamosios galios pikapo tipo sunkvežimis, kuriuo galėčiau važiuoti net sudėtingiausiomis sąlygomis, ir dar norėjau, kad jame būtų nedidelis namukas, panašus į motorlaivio kajutę. Kelionine priekaba sudėtinga manevruoti kalnų keliuose, jos neįmanoma pastatyti stovėjimui skirtose vietose, o kai kur ir apskritai draudžiama statyti, be to, jai taikoma daug įvairių apribojimų. Atėjus metui, gavau detalių

ištvermingos, greitos ir patogios transporto priemonės, vieno iš geriausių namelių ant ratų, aprašymą: tai buvo nedidelis namelis su dvigule lova, dujiniais keturių degiklių virykle, šildytuvu, šaldytuvu ir apšvietimu, biotualetu, spinta, sandėliuku ir langais, apsaugotais tinkleliu nuo vabzdžių, trumpai tariant, kaip tik tai, ko man reikėjo. Dar vasarą jis atvažiavo prie mano žvejo vasarnamio Sag Harbore, į patį Long Ailando pakraštį. Nenorėjau leisti į kelionę prieš Darbo dieną¹, kol šalis dar negrįžusi į normalų gyvenimą, bet magėjo greičiau priprasti prie savo vėžlio kiauto, parengti jį kelionei ir perprasti. Išvydau šį galingą, bet grakštų gražuolį rugpjūtį. Valdyti jį buvo beveik taip pat paprasta, kaip lengvąjį automobilį. O kadangi planuojama kelionė jau buvo sulaukusi vienos kitos ironiškos mano draugų pastabos, pavadinau jį Rosinantu — toks, kaip jūs pamenate, buvo Don Kichoto žirgo vardas.

Savo projekto neįslaptinau, todėl tarp mano bičiulių ir patarėjų kilo nemažai ginčų. (Iš anksto planuojama kelionė daugina patarėjus geometrine progresija.) Iš jų sužinojau, jog kadangi leidėjas pasistengė išplatinti kuo daugiau mano nuotraukų, neatpažintas negalėsiu nė žingsnio žengti. Užbėgdamas įvykiams už akių noriu pasakyti, kad sukoriau dešimt tūkstančių mylių, pabuvojau trisdešimt keturiose valstijose ir niekas nežinojo, kas esu. Manau, žmonės ką nors atpažįsta tik tam tikrame kontekste. Manęs, keliaujančio Rosinantu, neatpažino net ir tie, kurie be jokio vargo būtų atpažinę, jų manymu, įprastomis aplinkybėmis.

Man aiškino, kad vardas Rosinantas, šešiolikto amžiaus ispanišku šriftu išvedžiotas ant mano pikapo šono, tai vienur, tai kitur atkreipsias dėmesį ir sužadinsias smalsumą. Nežinau, ar daug atsirado šį vardą supratusiųjų, bet tikrai niekas niekada apie jį manęs nesiteiravo.

Negana to, man sakė, kad po šalį keliaujantis nepažįstamasis gali sukelti klausimų dėl jo kelionės tikslo ir netgi įtarimą. Dėl šios priežasties ant kemperio sienų iškabinau vieną šratinį ir du medžioklinius šautuvus bei porą meškerykočių, nes iš patirties žinojau, kad medžioklė arba žvejyba yra laikoma suprantamu ir netgi pagirtinu tikslu. Tiesą sakant, mano medžioklės buvo pasibaigusios. Aš jau nežudau ir negaudu to, ko negaliu įsidėti keptuvėn; pramoginiam žudymui esu per senas. Ši butaforija, kaip vėliau paaiškėjo, buvo nereikalinga.

Taip pat buvo kalbama, kad niujorkietiškas transporto priemonės registracijos numeris veikiausiai sužadinsias susidomėjimą, o galbūt iškelsias ir klausimų, nes tai buvo vienintelis išorinis ženklas, pagal kurį galėjau būti identifikuotas. Ką gi, taip ir nutiko, maždaug dvidešimt ar trisdešimt kartų per visą kelionę.

Vietos gyventojas:

— Mhmm, Niujorkas?

Aš:

— Aha.

Vietos gyventojas:

— Buvau ten trisdešimt aštuntais... O gal vis dėlto trisdešimt devintais? Alisa,

kuriais metais — trisdešimt aštuntais ar trisdešimt devintais — buvom Niujorke?

Alisa:

— Trisdešimt šeštais. Prisimenu, nes tais pačiais metais mirė Alfredas.

Vietos gyventojas:

— Nesvarbu, man labai nepatiko. Negyvenčiau ten, net jei man už tai sumokėtų.

Sulaukiau ir nuoširdaus susirūpinimo dėl to, kad keliausiu vienas, rizikuodamas būti užpultas, apiplėštas, sumuštas. Juk visi gerai žino, kad mūsų keliuose pavojinga. Pripažįstu, kad ir man buvo kilę neprotingų nuogastavimų. Buvo praėję nemažai metų nuo tos dienos, kai teko jaustis vienišam, nežinomam, netekusiam saugumo, kurį teikia šeima, draugai ir bendraminčiai. Pavojų sunku suvokti kaip realybę. Iš pradžių paprasčiausiai jautiesi labai vienišas, bejėgis, kitaip tariant, apleistas. Dėl šios priežasties nutariau pasiimti į kelionę vieną kompanioną, seną aristokratišką prancūzų pudelį vardu Čarlis. Iš tiesų, jo pilnas vardas — *Charles le Chien*². Jis gimęs viename iš Paryžiaus rajonų, Bersi, ir buvo išauklėtas Prancūzijoje, o kadangi jo pudelių anglų kalbos žinios menkos, tai greitai reaguoja tik į komandas prancūzų kalba. Antraip jam reikia pirmiau išsiversti, kas sakoma, o tai sulėtina reakciją. Čarlis yra labai didelis pudelis, *bleu* spalvos, o kai būna švarus, iš tiesų atrodo mėlynas. Jis yra diplomatas iš prigimties. Pirmenybę jis teikia deryboms, ne kovai, ir ne veltui, nes kovoja jis labai nekaip. Per dešimt metų Čarlis tik kartą buvo atsidūręs nemalonioje situacijoje — kai jo sutiktas šuo nesileido į jokias derybas. Tąsyk jis neteko dalies dešinėsios ausies. Tačiau mano pudelis yra sargus šuo, kuris riaumoja kaip liūtas, tikėdamasis nusišėpti nuo naktibaldų faktą, kad jis neperkąstų net *cornet de papier*³. Čarlis — geras draugas ir bendrakeleivis, o keliauti jam patinka labiau už bet kokią kitą veiklą, kurią jis tik galėtų įsivaizduoti. Mano pasakojime jis taip dažnai pasirodo dėl savo didžiulio indėlio į šią kelionę. Šuo, tuo labiau jeigu jis toks egzotiškas kaip Čarlis, yra jungtis tarp nepažįstamų žmonių. Daugelis pokalbių šioje kelionėje prasidėjo klausimu: „O kokios veislės šis šuo?“

Metodai, pasitelkiami pokalbiui užmegzti, yra universalūs. Aš jau seniai žinojau, o dabar atradau iš naujo, kad, norėdamas atkreipti į save dėmesį, sulaukti pagalbos arba pradėti pokalbį, turi paklusti. Žmogus, kuriam nieko nereiškia spirti į paširdžius priešais jį parkritusiai savo mirtinai išbadėjusiai motinai, labai mielai skirs keletą valandų paklydusiam nepažįstamajam, kad jį dar labiau paklaidintų.

¹ JAV švenčiama pirmąjį rugsėjo pirmadienį. (*Čia ir toliau — vert. past.*)

² Šuo Čarlis (*pranc.*).

³ Kūgio formos popierinio indelio (*pranc.*).